

ZPRAVODAJ

S P O L E Č N O S T I P Ř Á T E L I T Á L I E

Sto roků od narození Dr. Václava Smetáčka (*30. 9. 1906 †18. 2. 1986)

Slavný český dirigent se zapsal do povědomí české hudbymilovné veřejnosti především jako spoluzakladatel Symfonického orchestru hl. města Prahy FOK, jehož první veřejný koncert dirigoval v r. 1936 a který od r. 1942 až do r. 1972 po dobu třiceti let vedl.

Připomínáme jeho výročí na stránkách našeho Zpravodaje, protože se významně zapsal i do bohaté historie česko-italských hudebních styků, mnoha, italským publikem nadšeně přijímanými koncerty v čele „svého“ orchestru. Za nejvhodnější ilustraci tohoto konstatování proto považujeme zveřejnění části z kapitoly „Země milovaná“ z připravovaného druhého vydání knihy paní Míly Smetáčkové, jeho manželky, dlouholeté členky naší Společnosti.

Rostislav Pietropaolo

Pro kterého milovníka krásy a umění by nebyla Itálie zaslíbenou zemí, po které nelze netoužit, jíž se nelze nikdy nabažít a v níž lze objevovat stále něco nového, ještě krásnějšího než dosud?

Měla jsem to štěstí, že jsem směla tuto zemi poznat z mnoha stran, seznámit se s řadou vzácných a mně dodnes drahých lidí, zhlédnout alespoň část jejího nepřehledného kulturního bohatství a že jsem měla až dosud možnost téměř každoročně se tam alespoň na krátko znovu podívat.

Ve své knize, jejíž druhé vydání se právě připravuje, popisuji svá první i další setkání s Itálií v kapitole nazvané „Země milovaná“. A protože nemožu nikdy zapomenout právě na své první dojmy, dovoluji mi citovat části z této kapitoly:

„Na vyšehradském hřbitově nedaleko hrobu Bedřicha Smetany stojí prostý železný kříž a na něm oválná nápisová destička:

Cantabo Deo in Aeternum

Dr. Ladislav Vachulka

1910–1986

Profesor pražské konzervatoře, varhaník hudební vědec, průkopník kulturních akcí českých umělců doma i v zahraničí pro slávu a proslulost české hudby.

...Kamkoli zavítali čeští hudebníci, vždy jim byla dříve nebo později položena otázka: znáte profesora Vachulku? Přitakání znamenalo klíč k srdci řazatele, zaklínadlo, které otvíralo dveře nejruznějších koncertních agentur, divadel a festivalů. Stovky mladých hudebníků mu vděčily za své první cesty do zahraničí a desítky souborů ztratily jeho náhlým odchodem zahraniční tribunu.

Jeho svrchovanou doménou byla Itálie. Znal ji dokonale, byl tam doma a nebylo kostela s varhanami, kde by jej neznali. Když jsme s mým mužem poprvé navštívili Assisi a vkročili do jedinečné baziliky sv. Františka, přivítal nás velebný zvuk varhan. Váša se hned zaposlouchal, ta hudba se mu zdála nějak povědomá, že by Černoohorský...? Zeptali jsme se kolemjdoucího františkána, kdo že to hraje. Usmál se a pravil s neskrývanou pýchou: Maestro Vachulka da Praga! Díky svým přátelským vztahům k italským církevním i hudebním kruhům, začal dr. Vachulka „vyvážet“ československé umělce do Itálie již v době, kdy podobné akce

byly vzácností, a také my, můj muž i já, jsme mu vděčili za první setkání s Itálií. Můj muž navíc za entrée na italská pódia.

Poprvé jsme spolu jeli do Itálie s FOKem, Akademickým pěveckým sborem Moravan a Lýskovým dětským sborem z Brna. Československé státní dráhy nám daly k dispozici vlak s lehátkovými vozy a v těch jsme absolvovali celý zájezd. První koncert se konal v Perugii, v překrásném divadle Morlacchi nedaleko Etruské brány.

V Perugii jsem tedy vstoupila poprvé na italskou půdu. Nevím, zda „vstoupila“ je přesně to, co se tehdy odehrálo. Při vykročení na mramorové, po dešti zvlhlé nástupiště jsem uklouzla a upadla do kolejíště. Poranila jsem si bolestivě holeň levé nohy, ale nyní, po tolika letech mi tento pád připadá spíš jako symbolické polibení země než jako nehoda. Perugia navždy zůstala pro mne i pro velkou část naší rodiny tím nejkrásnějším městem na světě.

Ale mé a mužovy zájezdové vzpomínky pokračují. Dojem stíhal dojem: „Věčné město“ se zázrakem Sixtinské kaple, vatikánskými sbírkami a Fontanou di Trevi. Sulmona s mramorovým Ovidiem na náměstí, kde měl slavnostní koncert k dvouitisícimu výročí básníka narození tak obrovský úspěch, že nadšení Sulmoňané doprovodili orchestr i sbor až na nádraží do pojízdné rezidence. Dodnes mi jméno Sulmona šeptá verše o lásce a chutná po mandlích v tvrdé bílé cukrové skořápce, které Váša dostal od místního cukráře v krásné anticky tvarované měděné váze. Je na ní stále ještě čitelná oválná vinětká:

Confetti

Mario Pellino

Sulmona

A ráno zase brzy z vlaku ... a tak stále dokola. Hrál se denně a vždy někde jinde a do svých postelí na kolečkách jsme se dostávali až ke druhé ráno. Pak přišla Florencie! Té krásy! A také Milán s ohromujícím dómem!

A pak po jedné krátké noci jsme se probudili do slunce a v Benátkách! Nikdo si nedovede představit, jak jsme byli šťastni, když jsme jeli vaporettem po Canale Grande na společnou snídani. Před paláci se pohupovaly ke sloupům uvázané gondoly

– zrovna jako na Canalettových obrazech. Ubytovali nás v Calle Verona 1906 nedaleko divadla La Fenice, kde byl příští den koncert. Hned po ubytování jsme se vypravili do města. Byli jsme stále víc okouzleni. Jako snad každý, i my jsme po prvních krocích sice ztratili orientaci, ale brzy jsme se ocitli na náměstí San Marco. Zpět k divadlu jsme se zase motali uličkami a mosty přes kanály, bez ptaň se to neobešlo. Komu by se však bloudění Benátkami nelíbilo? Kromě toho nás intendant divadla La Fenice pan Virgilio Mortari pozval na báječný oběd s italskými specialitami.

(Z deníku mého muže, 6. 10. 1957)

„V devět začala zkouška na Dvořákovu Requiem v divadle La Fenice. Je to nádherné, dobře akustické divadlo, postavené v r. 1792, které má bohatou historii. Honosí se i návštěvou Napoleonov... Večer jsme před plným hledištěm provedli celé Requiem, které se i zde setkala s velkým úspěchem, takže jsme byli donuceni k přídatku. Byla jím Smetanova Česká píseň, kterou přijali Taliáni pokřikem „bravo“! Manželé Mortariovi nás pak doprovodili až na nádraží a počkali až do odjezdu vlaku. Dostal jsem od pana intendanta pozvání k řízení koncertu v Benátkách v červnu nebo srpnu 1958.“

V dalších letech řídil můj muž v Itálii kromě FOKu i Brněnskou filharmonii, Janáčkovu filharmonii z Ostravy, Orchester bratislavského rozhlasu a koncem šedesátých let i Českou filharmonii. Byly to velké a namáhavé „šňůry“, jejichž těžištěm býval festival církevní hudby v Perugii, Sagra Musicale Umbra. Kouzlo středověkých architektur se tu šťastně snoubí s veselým studentským živlem, který předznamenává život města. Univerzita pro cizince pojímá do svých tříd po celý rok žáky všech ras a stáří, kteří sem přijíždějí s touhou naučit se krásnému italskému jazyku a poznat italskou kulturu a historii. Snad proto, že je tu tolik vzdělávací mládeže, je v Perugii daleko bezpečněji, než kdekoli jinde v Itálii. Tady se lze v kteroukoli dobu denní i noční celkem bez rizika procházet uličkami s poetickými názvy jako Květinová, Měsíční, Laskavá či Holubí a nastavovat si dny plné zážitků ještě nočními hovory u kašen, na náměstích nebo na schodech chrámů a paláců. A pak

Assisi, jehož atmosféře se nevyrovná nic, co jsme v životě poznali.

V roce 1964 jsme vyjeli na zájezd, jehož těžištěm bylo 12 koncertů v Miláně pro italskou Hudební mládež – Gioventù Musicale d' Italia. Opět jsme spali většinu dní ve vlaku, jen v Miláně jsme svůj vlak musili opustit.

(Z mužova deníku 7. 11. 1964)

„Asi v půl deváté ráno jsme přijeli do Milána. Čtyři autokary nás odvezly do ubytovny poblíž sportovní haly Palazzetto Lido Sport, kde máme hrát 12 koncertů. Dostali jsme s Mílou pokojík se dvěma lůžky nad sebou, se sprchovým koutem a umyvadlem, kde však teče jen studená voda, a s elektrickou zásuvkou, do níž nemohu zapojit ani svůj holicí strojek, natož ponorný vaříč, protože to ihned vyrazí pojistky. V místnosti je xylolitová podlaha, žádná skříň, žádný věšák, žádná police. Dva držáky na kufr. Nóbl cela na Pankráci. Po půl čtvrté začal první koncert pro Gioventù Musicale. FOK zahrál s velkou brilancí I. Beethovenovu symfonii a Devátá dopadla úžasně. Nadšení plné sportovní haly bylo bez mezí. O podpisy mne přepadlo tolik mladých lidí, že mne z jejich obklopení musila osvobodit policejní asistence. Zakladatelka a předsedkyně italské Hudební mládeže paní baronka Lanni della Quara mě s Mílou odvezla svým autem do naší ubytovny. Neodvážili jsme se postěžovat si. V našem vězeňském pokojíku jsem 2 hodiny ležel. Večerní koncert byl zase plný a zase dopadl skvěle. Ani nevím, kde orchestr bere sílu ke svým vynikajícím výkonům. Naš první den v Miláně skončil ve dvě ráno.“

Spali jsme střídavě ve vlaku a ve své „polepšovně“, jak účastníci zájezdu tuto ubytovnu překládali, protože mezi milánské koncerty byly vloženy i výkony na jiných místech Itálie: Florencie, Modena, Novara, Ferrara, Bari, Aquila. Ale vždy znovu zpět do Milána, kde se na odpoledních a večerních koncertech vystřídaly tisíce členů italské Hudební mládeže v obřím abonentním cyklu všech devíti Beethovenových symfonií, mnohokrát opakovaných.

Nedílnou součástí italských zájezdů byla dr. Vachulkou sjednaná spolupráce s vydavatelstvím gramofonových desek MUSICA SACRA Schwann

z Düsseldorfu. Natáčení na desky pomáhalo financovat italské zájezdy a jeho zdárné výsledky byly pro celý podnik zcela zásadní. Natáčelo se obvykle v Perugii v kostele Sant'Agostino ve Via Garibaldi. Kostel nijak krásný, pomineme-li dvě malé, skvostné fresky Peruginovy, ani akusticky ideální. Byl však zřejmě proto, že jeho obyvatelé, augustiniáni, byli lidé nadmíru naklonění umění, zejména hudbě. Tehdejší představený, Padre Angelini, byl osvícený, vzdělaný člověk renesančního typu, jeho spolubratři zanícení milovníci umění a nejmladší z nich dokonce profesionální hudebník, skladatel. Ve dnech, kdy naše soubory nahrávaly, odřekli i bohoslužby a propůjčovali našim umělcům nezištně nejen svůj chrám, ale i část kláštera s hygienickými zařízeními. Ochotně pomáhali přemísťovat lavice a obětavě uklízeli po vpádu českých a slovenských muzikantů.

(Z deníku mého muže 30. 9. 1966)

„Po snídani jsme všichni odtáhli do chrámu Sant'Agostino. Jako vždy se tu odbývalo nahrávání na gramofonové desky za mimořádné obtížných okolností. Šlo to pomalu, protože nahrávaná díla jsou těžká... Technik, pan Charlin odmítl stříhat při tak velkém dozvuku, jaký má S. Agostino. Při každé chybičce jsme musili začít znovu a já lítal od pultu do sakristie, kde je rozmístěna technika, abych stále kontroloval, co jsme natočili. V jednom okamžiku kolem půlnoci mi praskly nervy a praštil jsem partituru Sartioho o zem. A to v chrámě! Po dalším nezdařeném snímku jsem se vrátil k pultu a prohlásil, že jsme si dosud nevydělal ani na cestu zpět a že budeme tedy musít všichni požádat o azyl. Tenhle nejapný vtíp tak pozvedl náladu celého souboru, že se každý rozesmál a práce se stala po půlnoci plodnější. Natočili jsme dvě obtížná místa, obrovskou fugu a veliké finále, velmi hravě. Ve dvě hodiny ráno jsme poslali domů sbor a ve tři jsme nahrávku dokončili. ...Mladý augustinián přinesl dva demižony vína, takže každý dostal skleničku výborného klášterního moku. Rozcházeli jsme se v dobré náladě“. (Tím „mladým augustiniánem“ je nyní uznávaný moderní italský skladatel a profesor konzervatoře P. Fernando Sulpizi.)

Gramofonové snímky z kostela sv. Augustina v Perugii – Mše ku cti sv. Jana Nepomuckého od Antonia Caldary a Sartiho Ruské oratorium – získaly později ve Francii několik prestižních cen. Nahrávku Sartiho vydal před několika lety na CD i náš Supraphon. (Pozn. M. S.)

Míla Smetáčková

Evropský projekt vzdělávání v cestovním ruchu

Svůj nový evropský projekt vzdělávání v cestovním ruchu v Praze nazvaný Evropská kvalita pro pražské restaurační a hotelové služby představila **italská společnost Antares Consulting s.r.o. se sídlem Čermákova 7, 120 00 Praha 2.**

Projekt směřuje k rozvoji profesionality v restauračních službách na úroveň „italské kvality“. Je organizován ve spolupráci s ARIT.CZ – Asociací italských restaurací v ČR a CPF – Okresním konsorciem vzdělávání Ferrara, za podpory Společnosti přátel Itálie. Je hrazen z Evropského sociálního fondu a ze státního a pražského rozpočtu. Kurzy, které budou v jeho rámci probíhat až do února 2008, jsou určeny pro stávající personál pražských hotelů a restaurací a mají intenzivní charakter (30–40 hodin).

Provozovatelé, kteří projeví zájem o tuto formu **bezplatného** doškolení svých zaměstnanců v odborných znalostech a jazycích (italština, angličtina, němčina), mohou kontaktovat společnost **Antares Consulting na tel. +420/222 517 456, +420/724 705 944 nebo na pieralli@antaresconsulting.cz.** Na stejné adrese se mohou přihlásit i odborníci, kteří by měli zájem o doplnění stavu lektorů.

Dagmar Koutná

Alessandro Catalano: Kardinál Harrach aneb boj o svědomí v českých zemích po třicetileté válce

Alessandro Catalano se vyrovnává s českým problémem hodnocení baroka, které v mnohém vyjadřovalo politické a nikoliv kulturní chápání této dlouho zatracované epochy českých dějin. Z hlediska vývoje českého státu stavěla se nutně většina domácích vzdělanců na pozici antikatolické. Catalano, vědom si překážek v objektivním hodnocení barokní doby v Čechách, krédo své historické práce vyjádřil tím, že historie se má opírat o dokumenty, ne o emoce či sentiment, a tedy, že chce „far riaffiorire ciò che la memoria collettiva ha rimorso“, „cancellare molli dei miti“. Reaguje též na nedávné proměny historického jazyka v Čechách, který umožňuje s odstupem nové chápání „doby temna“.

Nová reflexe baroka v českých zemích je jistě také výrazem současného „boje o vědomí“, protože jí se posunuje mýtus Bílé hory spolu s nacionálním modelem českých dějin do nového kontextu bez zakotvení v chtěné a po několik staletí budované tradici. Ve shodě s mladými českými historiky nastavuje Catalano nezaujatě zrcadlo době, v níž bylo vědomí lidí vsutku žádanou komoditou, o níž se ucházela vedoucí vrstva společnosti mnoha způsoby, které měly směřovat k opravdové a hluboké katolické víře.

Základem Catalanovy práce byla především velká badatelská aktivita v římských archivech Congregazione de Propaganda fide, v archivu pražského arcibiskupství a vídeňském rodinném archivu Harrachů. Časté odvolávání se na originální texty umožňuje, aby dobu Harrachovu viděl „nejen z naší, ale především z její vlastní perspektivy“.

Do řešení rekatolizace českých zemí vstupovala nejen papežská diplomacie, ale též vlivy různých katolických frakcí, myšlenkově i koncepčně velmi diferencované, a to Catalanova velmi důkladně práce dokumentuje. Pro arcibiskupa Har-

racha byl nejpřijatelnější již zmíněný model Karla Boromejského, který zastával nezávislost kléru na světské moci. Harracha představuje Catalano jako preláta schopného prosadit autoritu církve, a to v konkrétní realizaci tridentských závěrů, spočívající jednak ve stabilizaci podřízeného kléru a v hájení zájmů církve před světskou mocí. V této době šlo v českých zemích o restituce církevního majetku a o právní zakotvení duchovenstva v systému politické reprezentace státu jako představitelů na zemském sněmu. Model milánského biskupa Karla Boromejského se stal episkopálním vzorem pro biskupy ve střední Evropě. Pro svoji pražskou arcidiecézi si rozhodně zvolil milánský model, i když se mu často nepodařilo jej důsledně prosadit. Odlišnou koncepci organizace církve v českých zemích prosazovali papežští nunciové, kteří velmi podstatným způsobem zasahovali do pravomocí, jejich typickým představitelem byl nuncius Caraffa. Jeho oponentem a zastáncem Harrachovy politiky byl Magni, který při svých pobytech v Římě, jak Catalano na studiu archivních dokumentů přesvědčivě dokázal, působil na kardinály ve prospěch Harrachovy koncepce, protože měl vlastní cesty, jak komunikovat s papežským dvorem samostatně mimo dosah nunciů.

Catalano ukazuje jemné předitivo kuriální diplomacie, její aktivity mezi Římem, císařským dvorem a Prahou a zájmy jednotlivých protagonistů, prosazujících různé modely rekatolizace. Napětí mezi jezuiti, nunciem, panovníkem a arcibiskupem, který se od roku 1627 honosil kardinálským kloboukem, se odehrávaly v době, kdy byly Čechy obsazeny ještě nekatolickými vojsky. Zdálo se, že se prosadí model Valeriána Magniho, který usiloval o mírnou formu získávání duší katolíků.

Role Italů, kteří obklopovali Harracha, byla pro vývoj vzájemných vztahů velmi důležitá. Díky nim se rozšířila prestiž italštiny a italské kultury v českých zemích do této části Evropy. Harrach se svou „českou cestou rekatolizace“ byl zapomenut, z baroka se v 19. století dostalo pozornosti jen architektuře či hudbě, dnes se o Harrachovi mluví, jak vtipně poznamenává předmluva, nanejvýš v souvislosti s restitucemi či lyžováním.

V Mussoliniho románu „Kardinálova milenka“, který vyšel v roce 1932 česky, by asi nikdo nepo-

znal, že kardinál a pražský arcibiskup, byl Harrach. Zapomenutý protagonist českého baroka patřil tehdy do „temna“, přestože hledal vlastní na jezuitech i císaři nezávislé cesty k vytvoření nástrojů na získání vědomí obyvatel českých zemí pro katolickou víru.

Jak bývá u italských bohemistů dobrým zvykem, jsou schopni vidět paralely českých dějin tam, kde nám někdy brání to, že jsme jejich přímými účastníky. Získávání vědomí a kontrola kultury v době protireformace se jeví Catalanovi jako proces obdobný tomu, jakým Češi prošli na počátku 2. poloviny 20. století za normalizace.

Šotolův román o jezuitě představoval skrytou paralelu boje o svědomí za normalizace po roce 1968. (Za touto paralelou je vidět Catalanovu druhou oblast zájmu, již je česká literatura, které věnoval neméně pozoruhodnou práci „Praga sul sole rosso“.) Italské „čtení dějin“ z hlediska svobody svědomí je rozhodně zajímavým přínosem k pochopení smyslu vývoje katolické reformy či „protireformace“ v českých zemích.

Promyšlená koncepce knihy a široký kontext vývoje evropského myšlení, bohatý poznámkový aparát s dosud nedostupnými prameny, který doprovází pozoruhodnou monografii, věnovanou klíčovému období přechodu od středověkého křesťanství k novému geografickému uspořádání evropské společnosti v oblasti náboženství a politiky, schopnost znovu číst prameny v jiném světle, činí z Catalanovy práce dílo, o němž můžeme oprávněně věřit, že se jistě v brzké době dočká překladu do češtiny.

Irena Bukačová

Maršál Radecký – potlačovatel italských osvobozovacích snah

Stejně jak tomu bývá mezi lidmi a v rodinách, kdy dochází někdy ke sporům, tak je tomu i mezi národy ve vzájemných vztazích. Jinak tomu ne-

bylo ani v toku dějinných vztahů mezi Itálií a českými zeměmi.

Čeští panovníci, ať již pod nátlakem či ze zjištěných příčin, napomáhali svojí zbrojnou mocí německým císařům uzurpovat cizí území a získat nad nimi dominantní moc. Tak tomu bylo za Fridricha I. Barbarossy, kdy Vladislav II. za pomoc při dobývání Milána obdržel dědičný královský titul. Čeští vojáci se ocitli i před hradbami Říma i jiných míst na Apeninském poloostrově.

Na druhé straně nechyběli italsí vojevůdci i vojáci na českém území. Tak byl Pipo Spano vojevůdcem vojáků císaře Zikmunda, vévoda z Amalfi Ottavio Piccolomini působil jako vojevůdce ve třicetileté válce. Byl ve službách Albrechta z Valdštejna. Nakonec se podílel na jeho sesazení. Po pobělohorských konfiskacích získal Náchod a další místa v Čechách a na Moravě.

Známa je též účast kardinála Giuliana Cesariniho na křížové výpravě proti husitům u Domažlic, která pro křížáky skončila neblaze. Kardinál přišel o svůj klobouk. V polích nedaleko šumavské Kdyně připomíná tuto událost velký dřevěný kardinálský klobouk. Týž kardinál předsedal basilejskému koncilu, kde sjednal s Prokopem Holým a dalšími smír vyjádřený v kompakťátech. Ta však papež Pius II. zrušil. Tento papež nebyl nikdo jiný, než proslulý Eneaš Silvio Piccolomini, který se delší dobu zdržoval v českých zemích a sepsal též „České dějiny“, pod jejichž prizmatem po staletí bylo na Čechy pohlíženo.

Češi se vyskytovali i v Garibaldiho jednotkách, jak na to vzpomíná Renata Tyršová. Bylo to dvanáct dělníků z Turína, z nichž dva údajně padli na Sicílii při Garibaldiho výpravě „Tisíc“. A takových případů bylo více.

Českoslovenští legionáři bojovali po boku Itálii na italské frontě, proti společnému habsburskému nepříteli. Rovněž ve II. světové válce bojovalo v Itálii proti německým nacistům mnoho českých a slovenských partyzánů.

Z českých válečníků, kteří zůstali v povědomí národa, je to především Jan Žižka z Trocnova a z ještě staršího období vyzařují jména Přemysla Otakara II. a jeho hrdinský boj a smrt na Moravském poli. Všeobecně známá je postava Jana Lu-

cemburského, „krále cizince“ a jeho ryfířská smrt u Kresčaku, spolu s čítankovým výrokem, „že toho bohda nebude, aby český král z boje utíkal“. Ještě se traduje událost z bitvy na Bílé hoře, kde skupina Moravanů padla u bělohorské obory. Ve skutečnosti to byli němečtí žoldnéři najatí českými stavy.

Významnou, avšak rozpornou postavou byl Albrecht z Valdštejna, jednak pro své bojové umění, jednak pro tragický konec, který ho postihl v Chebu.

Po této době následuje dlouhá přestávka, a to až do I. světové války, kdy se na scéně objevují čeští legionáři na francouzské, ruské a italské frontě.

Starším generacím není neznámé jméno plukovníka Švece, který se zastřelil na železniční stanici Ackšakova, když mu jeho vojáci vypověděli poslušnost. Z první světové války přečkala i jména M. R. Štefánika a generála Jana Syrového, prvního ministra národní obrany Čsl. republiky po roce 1918, z italské fronty pak Jaroš, Havlena a Štorch.

Neexistuje snad v dějinách vojenství žádná osoba, která by plných dvaasedmdesát let sloužila jedné monarchii. Jde o **Jana Josefa Václava Radeckého**, jenž se narodil v roce 1766 na zámku Třeбенice. Radečtí z Radče byli značně rozvětvený rod. Někteří jeho členové dosáhli ve veřejné správě významných postavení. Výnosem císaře F. S. Lotrinského z 27. 9. 1764 byl Václav Leopold Jan z Radče, který sloužil v císařském vojsku v Itálii, povýšen do stavu říšských hrabat.

Tento starobylý rod se nazýval podle Radče – staročesky psáno Radečz – Radeckzky. Tato lokalita, vzdálená 12 km od Nového Bydžova, dnes pod tímto názvem neexistuje. Po konfiskaci v roce 1623 ji zakoupil Albrecht z Valdštejna a začlenil ji do své zvěřinové obory. Od XVII. století nese jméno Obora.

Radeckého život, činy a osud se zachovaly nejvíce v povědomí dnešních Rakušanů a Italů, kde za svého života působil nejdéle. V Itálii to bylo v letech 1831 až 1857 ve funkci velitele rakouských vojsk v Lombardii a Benátsku.

To, co se dnes o Radeckém ví, jsou zmínky v Haškové „Dobrem vojákú Švejkovi“ a v popěv-

cích, které si prozpěvovali čeští vojáci v rakouských uniformách před rokem 1918 a z nichž některé lze zaslechnout ještě dnes, a to i ve spojitosti s popěvkem o generálu Laudonovi.

Radeckého připomíná i stejnojmenný pochod Johanna Strausse staršího z roku 1848. I k němu čeští vojáci připojovali často text, který někdy moc salonní právě nebyl. V Itálii má svůj původ i písnička o kanonýru Jabůrkovi.

Kořeny záporného vztahu k válečným dějinám Rakousko-Uherska tkvěly zejména v druhé polovině XIX. století, v odporu k utlačovatelské roli habsburského státu nazývaného „žalář národů“. Z této logiky pak vyplynulo, že Češi i Slováci, kteří byli nuceni bojovat pod prapory s dvouhlavým orlem, jednali proti národním zájmům.

Tento pohled je pochopitelně zkreslen. Jednak byli Češi i Slováci nuceni v rakousko-uherské armádě bojovat, protože jinak jim hrozil trest smrti (viz příklad legionářů) a dále tím, že dějiny národního obrození přecitlivěle na stránku jazyka, otázky s vojenskou tematikou zcela ignorovaly. Nevzaly například v úvahu, že v polovině XIX. století byla zřízena katedra českého jazyka na tereziánské vojenské akademii ve Vídeňském Novém Městě, která vznikla několik let před tím, než katedra češtiny osvětleného historika F. M. Pelcla, jenž se stal vůbec prvním profesorem české řeči a literatury na pražské univerzitě.

Ne dostatečně byl vyzdvížen význam, který měly na rozvoj českého národního vědomí napoleonské války, kdy se vytvářely dobrovolnické sbory a kdy se zdůrazňoval český podíl na Napoleonově konečné porážce. V těchto sborech se angažoval, mezi jinými, i Josef Dobrovský, který se rozhodl stát se v české legii polním kaplanem.

Další velkou postavou byl jeden z prvních novočeských básníků – Milota Zdirad Polák, který zcestoval, prošel Francií a dlouhá léta strávil v Itálii. V roce 1828 byl jmenován profesorem české řeči a literatury a později i válečným dějepiscem na vojenské akademii ve Vídeňském Novém Městě. Nakonec to dotáhl až na generála, kdy se však již českému národu zcela odcizil. Básníkem se stal v letech 1809–13 v severních Čechách, k čemuž ho přivedl vlastenecký kaplan J. I. Ziegler. Kromě

řady básní věnovaných zejména obdivu mohutnosti přírody, napsal velmi cenné dílo „Cesta do Itálie“ (1820–23), v níž prokázal dobrou znalost italské literatury a umění.

Dlužno připomenout ještě horlivého vlastence a „posledního táboritu“ Jana Jeníka z Bratřic, který nikdy neopomněl připomenout českým vojákům slavnou minulost jejich husitských předků. Sbíral též historické prameny k českým dějinám.

Ani Italům neuniklo trudné postavení cizích národů v habsburské císařské armádě.

Tak se italský básník a satirik Giuseppe Giusti, ve své básni: „V chrámu svatého Ambrože“ z roku 1848, kterou přeložil Jaroslav Vrchlický, zamýšlí nad těmito vojáky – konkrétně se zmiňuje o Chorvatech a Češích. Jeho počáteční odpor k nim při jejich zpěvu probouzí touhu po sbratření lidstva.

Cyril Kříž
(Příště se vrátíme k Radeckému)

Styky Benátska s českými zeměmi

(pokračování)

Italští finanční odborníci, především z Benátek, se stali prostředníky zapojení českých zemí do evropské bankovní struktury, do níž byl vtažen obchod i finanční závazky Čech vůči Římu.

Dravost Lucemburků v Itálii, i přes jejich nepřilíš pevné postavení v Itálii, byly trnem v oku drobných státečků na Apeninském poloostrově, z nichž některé však dědičné právo lucemburského panství uznávaly. K těmto patřily Bergamo, Lucca, Modena a Parma.

Vztahy Karla IV. k Itálii se projevovaly v českém umění v tzv. italinazujícím slohu, jenž kolem roku 1350 vytvořil souvislou slohovou vrstvu v deskovém a nástěnném malířství.

S účastí krále Jiřího z Poděbrad, v jehož službách působil ve funkci diplomata Antonio Marini

mající osobní vztah k Benátkám a byl iniciátorem a spoluvůrcem mírového návrhu pro spolupráci evropských panovníků, která měla čelit osmanské expanzi, se počítalo na křížové výpravě proti Turkům, jež měla tudíž být i obranou Benátek. Mírovou misi Jiřího Poděbradského u evropských panovníckých dvorů barvitě vylíčil A. Jirásek ve svém románu „Z Čech až na konec světa“. Poselstvo vedl švagr Jiřího z Poděbrad – Lev z Rožmitálu.

Velmi zajímavý styk představuje příchod dvou italských biskupů do Čech. Byli to: v letech 1480 až 1493 Agostino Luciano, pocházející ze vznešené rodiny Bessariů, z města Vicenzy v Benátské republice, jenž se po vysvěcení stal proboštem v Mirandole, do jejíhož okolí přicházeli studenti bohosloví z Českého království a dožadovali se vysvěcení na kněze, kterého se jim ve vlasti nemohlo dostat, neboť v husitských dobách v Čechách žádný světící biskup nebyl.

To se dělo za vlády Vladislava Jagelonského. A tak se v březnu 1483 Luciano de facto stal biskupem utrakvistické církve.

Jedenáct let po jeho smrti přichází roku 1504 do Tábora a Prahy z Modeny další biskup. Je to Filippo de Nuova Villa, který v Čechách působil až do svého skonu v roce 1507.

Oba italské biskupové si oblíbili Kutnou Horu s Vlašským dvorem, kde působili vlašští mincmistři pocházející rovněž ze severní Itálie. Za sídlo si oba vybrali Kamenný dům.

Filippo vysvětil na 500 kleriků z Čech, Moravy a Polska. Zemřel v roce 1507 a je pochován v chrámu sv. Barbory.

V tiskárně Petra Liechtensteina v Benátkách nechali pražští měšťané v roce 1506 vytisknout českou bibli nazývanou „benátská“.

Kulturním centrem Benátska byla Padova. Její univerzita byla cílem studentů z celé Evropy, a tudíž i z Čech. Někteří se dokonce stali i rektory pro zahraniční studenty (jako např. Johánek z Pomuku).

Do Benátek putoval z českých zemí velký počet poutníků i cestovatelů. K neznámějším patřili český šlechtic, literát a skladatel Kryštof Harant z Polzic a Bezdruzic. V roce 1598 podnikl cestu do Benátek, do Palestiny a Egypta, kterou popsal

v cestopise vydaném v roce 1608 pod dlouhým názvem „Z Království českého do Benátek a odtud po moři do země Svaté země judské a dále do Egypta“. Sám jej také ilustroval.

Pro účast na stavovském povstání byl 21. června 1621, spolu s dalšími, na Staroměstském náměstí v Praze sťat.

Památníky a deníky mladých šlechticů, kteří při svých kavalírských cestách zavítali též do Benátek, byly často psány italsky a doprovázeny vlastními ilustracemi, jako např. památník Adama z Ecku, řezbáře raného baroka z Chebu a cestopis Bedřich a Donína o pouti do italského Loreta.

Obklopeny převážně habsburskými državami si zachovaly Benátky po dlouhou dobu v oblasti severního Jadrana dominantní postavení. Styky habsburské monarchie s Benátskou republikou byly intenzivní. A tak se v Praze setkáváme s benátskými vyslanci a naopak u Serenissimy vyvíjejí svou činnost diplomatictí představitelé vysoké šlechty z českých zemí. Od roku 1618 byl vyslancem u Benátské republiky Karel svob. pan z Hrrachu, jenž byl ve službách Ferdinanda II., a to ještě před jeho nástupem na trůn. Byl též spolupracovníkem Albrechta z Valdštejna, s nímž byla zasnoubena jeho dcera Isabela. Významnou osobností byl též Jan Humprecht Czernin, který nastoupil v Benátkách do diplomatické funkce v r. 1660 a v této funkci přešel i do služeb Leopolda I.

Přední architekt českého baroka Francesco Caratti uzavřel s Humprechtem Czerninem smlouvu na výstavbu původního paláce na Hradčanech. Jeho stavba trvala sedm let (1669–1676). Později se tento palác stal sídlem ministerstva zahraničních věcí Československé a nyní i České republiky.

Z dalších osobností, majících různým způsobem vztah k Benátkám, je třeba uvést Benáčana Giacoma Casanovu, který svůj bohatý, intelektuální život, protkaný nejrůznějšími dobrodružstvími a opředený mnoha legendami, skončil jako bibliotekář hraběte Valdštejna v Duchcově, kde je také pohřben v dosud nezjištěném hrobě.

Nelze opomenout ani pražského skladatele Josefa Myslivečka, kterého Italové nazývali „il Divino Boemo“ nebo „Venatorini“, což mělo vyjadřovat jeho příjmení. Jeho zářná kariéra začíná

la právě v Benátkách, kde se u prof. G. Pescettiho zdokonaloval v technice recitativu benátské opery. I Josefu Myslivečkovi se Itálie nakonec stala osudnou. Po těžkém zranění nosu, když se s ním převrhl kočár, byl nucen pro zbytek života nosit přes obličej roušku. Zemřel v chudobě 4. února 1781 a byl pohřben v podlaze římského kostela S. Lorenzo in Lucina. Vzhledem k několikeré změně dláždění nelze místo hrobu určit.

Z benátských hudebníků, rovněž těžce osudem stíhaných, je třeba se zmínit o Antoniu Vivaldim. Původně byl knězem, ale pro trvalou chorobu nemohl svůj pastorální úřad vykonávat. A tak se plně věnoval hudbě. Stal se houslovým virtuózem a současně jedním z neplodnějších skladatelů. Jeho kompozice nejrůznějších druhů jdou do stovek. Z programových koncertů jsou často hrány skladby „Čtvero ročních období“ „L' Estro armonico“ cyklus „La stravaganza“. Zemřel ve Vídni v r. 1741. Měl též četné kontakty s českými zeměmi.

Nejnovější katalog Vivaldiho skladeb vydal v roce 1974 dánský muzikolog P. Ryom.

Zájem o severní Itálii vzrostl v českých zemích zejména po skončení napoleonských válek, kdy k rakouské monarchii bylo připojeno Benátsko-lombardské království. Pro česko-italské vztahy byl důležitý pobyt českých vojáků, navlečených do rakouských uniforem a ležících posádkou v severních částech Itálie.

Vojenská kariéra slavného rakouského polního maršála českého původu Václava Radeckého začala roku 1831 právě v Itálii, kde byl jmenován velícím generálem v Lombardsko-Benátsku. Jeho vojenská činnost zasahovala do revolučních let 1848, 1849 a 1859, kdy Rakousko vedlo s Itálií válku. Ještě dlouho po sjednocení Itálie byly Benátky stále pocíťovány jako ztracená součást rakousko-uherského mocnářství.

V této době byli Benátskem hluboce okouzlení zejména K. H. Mácha, Jan Kollár, Prokop Chocholoušek, M. Z. Polák a další, kteří měli příležitost do Benátek zavítat.

Cyril Kříž
(příště dokončení)

Spolupráce mezi italskými a českými pedagogy z Agrate Brianza a České Třebové

Ve druhé polovině roku 2005 nás oslovila členka zastupitelstva města Agrate Brianza, která má na starosti školství, s návrhem na spolupráci mezi našimi základními školami.

Tento projekt je rozložen do 2 let a předpokládá, že v prvním roce (tj. v r. 2006) dojde k navázání osobních vztahů mezi učitelkami základních škol, výměně některých učebních materiálů a navázání písemného styku mezi žáky jednotlivých tříd. V roce 2007 pak předpokládá výměnné pobyty italských a českých dětí v obou městech.

V únoru 2006 navštívila Českou Třebovou delegace z Agrate Brianza, vedená členkou zastupitelstva paní Marií Fulvií Lobrano se 2 ředitelkami a 6 učitelkami základních škol. Ubytování jsme po vzájemné dohodě zajistili v rodinách česko-třebovských učitelek, které později měly vycestovat do Itálie. Nutno říci, že se nám podařilo dát k sobě učitelky, které si vzájemně vyhovovaly a přestože ne všechny uměly anglicky, samy si vytvořily malé skupinky, takže jsme s komunikací neměli žádné problémy.

Italské učitelky měly možnost poznat systém péče o předškolní děti (mateřské centrum, mateřské školy), navštívily všechny tři základní školy, kde se zapojily aktivně do výuky (zejména hudební výchovy), ale i angličtiny a výpočetní techniky.

Učitelky si vzájemně vyměnily výukové materiály, e-mailové adresy a předaly si dopisy dětí s adresami. V rámci svého programu navštívily město Litomyšl a samozřejmě nejsilnější zážitky si odvážely z návštěvy Prahy.

Začátkem března naopak naše učitelky, 2 ředitelky základních škol a místostarostka, Ing. Jaromíra Žáčková vyrazili do Agrate. Rovněž naše skupina prošla předškolní zařízení v Agrate (jesle, mateřské školy) a obě základní školy v Agrate. Všude jsme byli srdečně přivítáni personálem i dětmi, které le-

dacos věděly o našem městě a všechny projevovaly velký zájem o návštěvu našeho města. Zaujalo nás zapojení handicapovaných dětí v základních školách a snaha o rozvoj takových jejich schopností, které jim mohou umožnit ekonomicky nezávislý život v dospělosti. Pro naši skupinu byla připravena návštěva Benátek, Bergama a Milána.

Během těchto vzájemných návštěv došlo k navázání velmi dobrých osobních vztahů, takže na prázdniny si některé učitelky dohodly návštěvy i se svými rodinami.

*Ing. Jaromíra Žáčková
místostarostka České Třebové*

Italský sbor Coro Delphum v Rousínově

Ve dnech 2.–5. srpna 2006 objevovali krásy naší země obyvatelé partnerského města Dervio z Itálie. Společně navštívili Špilberk, Slavkovské bojiště, Lednicko-valtický areál a prohlédli si za vydatného deště několik budov v Rousínově – kostel sv. Marie Magdalény a nově vybudovaný Dům chráněného bydlení.

Hlavním bodem programu však byly dva koncerty mužského pěveckého sboru Coro Delphum pod vedením dirigenta maestra Gianfranca Algarottiho a prezidenta sboru profesora Giuseppe Russo (Delphum je historický název Dervia). Při prvním koncertu v Záložně v Rousínově vystoupili s programem alpských lidových písní. V nejedné očí se zaleskly slzy při zpěvu české národní hymny. Sbor tak splnil slib, který dal při poslední návštěvě Dervia, že se do příštího společného koncertu naučí hymnu česky.

Velký aplaus sklidily i dva rousínovské sbory, které vystoupily během večera – Komorní pěvecký sbor Danielis pod vedením Mgr. Martina Doležala a Malé hudební sdružení – Tandem Rousínov-Brno-Viničné Šumice pod vedením Karla Cyrila Voťpky.

Druhý koncert veselejších italských písní a popěvek se konal v Prušánkách u Velkých Bílovic,

kde byla téměř devadesátičlenná skupina ubytována. A společné setkání bylo završeno posezením u cimbálu ve vinném sklepě U Jeňoura v Nechorech u Prušánek.

Ze zprávy po návratu sboru do Dervia cituji: „Všichni milujeme ještě mnohem více Vaši zemi“.

Ing. Eliška Škrobová

Prázdninový camp pro děti „World champions“ v Itálii

Je pátek 25. srpna 2006 večer a před budovou MěÚ v Rousínově se 17 mladých lidí ve věku od 12 do 16 let loučí se svými rodiči a sourozenci. S doprovodem čtyř dospělých vyrážíme na více než 1000 km dlouhou cestu do italského partnerského města Dervia, kde je připraven společný týdenní camp pro děti z obou měst.

Cesta se zastávkou v italské Veroně a prohlídkou dějiště Shakespearovy hry Romeo a Julie rychle uběhla a přivítalo nás sluncem ozářené jezero Lago di Como a milí lidé v Derviu.

Celý týdenní program byl naplněn spoustou aktivit od náročného výstupu na alpský vrchol Legnoncino (2610 m n. m.), přes výuku ovládání plachetnice, výlet lodí po jezeře až po společné hry. Důležitou součástí programu bylo vytvoření a představení projektu „Jak si představujeme town-twinning“, na kterém spolupracovali smíšené skupinky účastníků. Výhodou celého programu byla nutnost komunikace převážně v angličtině, někdy v němčině. Pro všechny účastníky jsou to jazyky cizí, které však umožňují vzájemné dorozumění. A když nestačila slovní zásoba, používala se komunikace neverbální – tedy ruce, nohy a gesta.

Kolem účastníků bylo stále mnoho lidí z Dervia, kteří se ochotně starali o hladký průběh všech připravených aktivit. Velké poděkování patří všem, kteří se na přípravě campu podíleli a věnovali svůj volný čas druhým.

Dervio na pořádání campu získalo finanční prostředky z Evropské unie, která podporuje aktivity zaměřené na mladé lidi a výměnné a vzdělávací pobyty. Po celý týden pobytu před radnicí v Derviu vlály vlajky Itálie, České republiky a Evropské unie, které vyjadřovaly naše vzájemné přátelství. Osobní přátelství mezi mladými lidmi jistě dává naději pro budoucí spolupráci a budování společné mírové Evropy.

*Ing. Eliška Škrobová,
MěÚ Rousínov*

Štafetový běžecký závod „Praha-Orvieto Corpus Domini 2006“

Trasa přes 1300 km ve stopách putování českého kněze Petra z Prahy, svědka zázraku v Bolseně.

8. června se na pražském Staroměstském náměstí sešlo mnoho lidí včetně kardinála Miroslava Vlka a pražského primátora Pavla Béma, aby pozdravili zahájení III. ročníku běžecké štafety "Praha – Orvieto Corpus Domini 2006".

Závod připomíná zázračnou událost, jejímž svědkem se stal v Itálii roku 1263 český duchovní Petr z Prahy. Na své pouti do Říma se zastavil v Bolseně (místo nedaleko Orvieto), aby sloužil mši a v momentě Večeře Páně, když lámal posvěcenou hostii, jej naplnily pochybnosti, zda skutečně obsahuje tělo Krista. Aby jeho pochybnosti byly zapuzeny, z hostie skanulo několik kapek krve, které potřísnily korporál (nyní uchován v orvietském Dómu) a několik oltářních kamenů, dosud opatrovaných v bazilice Svaté Kristýny v Bolseně. Tento zázrak pohnul papeže Urbanu IV., aby dávný 11. srpen 1264 ustanovil jako svátkem Corpus omni.

A právě kvůli připomínce této výjimečné události se také letos vydalo 22 atletů – 11 italských a 11 českých – na běh po trase dlouhé přes 1300 kilometrů, která je vedla dále přes Teplou, Plánici,

Jindřichův Hradec, Tarvisio, San Daniele del Friuli, Cavarzere, Santa Sofia, Civitella Val di Chiana, Viterbo, Roma konečně až do Bolsena-Orvieto.

Štafeta Praha-Orvieto je v současnosti společným projektem, podpořeným Obecním úřadem Orvieto a magistrátem města Prahy, ve spolupráci s obecním úřadem Bolseny, diecéze Orvieto-Todi, Opery del Duomo a pod patronátem provincie Terni a kraje Umbie. Přispěla také nadace spořitelny Cassa di Risparmio z Orvieto a další soukromí sponzoři. Jak odchod z Prahy, tak příchod do Orvieto v sobotu 17. června se proměnily v městský svátek, kterého se zúčastnilo mnoho lidí. Událost se stala spojením víry, dějin, tradice, kultury a sportu jako moderní interpretace setkání různých národů a kultur.

Massimo Frellicca, radní pro sport radnice Orvieto, který byl v den odchodu v čele italské delegace, s nadšením a uspokojením poděkoval městu Praze, primátoru Pavlu Bémovi a kardinálu Miroslavu Vlkovi „za význam, jaký připsali této události a projevenou vůli rozšiřovat vzájemné vztahy mezi oběma městy“.

Giovanni Usai

Italský jazyk a literatura v českých učebnicích, slovníkách a příručkách

(příspěvek k začátku školního roku 2006/2007)

Tak jako v jiných oblastech česko-italských vztahů, lze i ve vydávání jazykových příruček a slovníků vysledovat jistou návaznost na politické dění. Jedním z podnětů k vydávání jazykových příruček bylo nedobrovolné cestování rakouských vojáků na italská bojiště v polovině 19. století. Pro ně připravil v Itálii působící Karel Mensiger, vojenský kaplan v rakouské Radeckého armádě, Jmenný slovník vlašský, Pokus mluvnice českovlašské (1848) a též vícejazyčný Vlašsko-francouzsko-německo-anglicko-rusko-polsko-český slovník.¹ Za první moderní etapu můžeme považovat období

na přelomu 19. a 20. století, kdy se objevují slovníky a učebnice zaměřené jako praktické pomůcky pro výuku jazyka, určené turistům a obchodníkům, většinou z pera kněžích, kteří italštinu poznali velmi dobře při svých studiích v Římě.

Zájem o italštinu podnítila však nejvíce první světová válka, která vedla k masovému, byť nedobrovolnému objeovávání Itálie. Potřeba naučit se italsky byla pocífována již za války českými vojáky v zajetí a legiích natolik, že v roce 1918 byl pro ně vydán Slovníček česko-italský a italsko-český (rozsah 180 stran) redakcí časopisu *V boj*, vydávaným v Římě československým exilem pro legie. Jako autor je uváděn Antonín Rudolf Bačkovský (1881–1964). Za války byl vydán ještě Slovník česko-italský v Písku v roce 1916 a Slovníček česko-italský (*Dizionario boemo-italiano*) v edici koronových slovníků Dr. Bačkovského, který autoři Bačkovský a Hach vydali v Praze roku 1916. V témže roce v Praze Fr. Halaburt vydal Slovníček italsko-český, který se dočkal ještě čtvrtého vydání roku 1919. Krom těchto válečných děl byl již k dispozici slovník Losův a Rusínského.

Při oboustranné nevráživosti vůči všemu rakouskému se němčina nejevila nejhodnějším jazykem česko-italské komunikace a při známém talentu obyvatel českých zemí učít se jazyky, nebylo divu, že se rozhovory odehrávaly v italštině, již se Češi i Slováci naučili rychleji, než by zvládli Italové češtinu nebo slovenštinu, i když se mezi nimi také našly čestné výjimky, schopné elementární přátelské konverzace v českém, pro cizince tak náročném jazyce.

I. Slovníky a didaktické manuály²

Novodobý zájem o studium italštiny však vedl již od 70. let 19. století ke vzniku učebnic a slovníků, které se objevovaly nejdříve jako překlady, resp. adaptace cizojazyčných prací. Generace zájemců o italštinu se učily podle Liškovy gramatiky (1873), jejíž význam zastínila Herzerova adaptace mluvnice Mussafovy,³ která se dočkala řady vydání od roku 1884. Jí konkurovala ještě adaptace německé příručky Gantnerovy z roku 1891 připravená P. Malečkem (1859–1907), knězem pražské arcidiecéze, jenž byl prvním lektorem italštiny na české Karlově univerzitě. Tento muž složil 9. ledna 1889 u Romea Vielmettiho⁴ zkoušku z italšti-

ny a předložil profesorskému sboru české filozofické fakulty žádost o italský lektorát. Vystudoval teologii v Římě, kde nabyl solidních znalostí italštiny, na kněze byl vysvěcen roku 1885. Jeho nabídka byla přijata a Maleček začal vyučovat v roce 1890 jazyk i literaturu.

Po jeho smrti se v lednu roku 1908 přihlásil o místo rodilý Ital Nicola D'Alfonso (1880–1947).

Mluvnice italštiny pro Čechy vycházely často mimo univerzitní půdu, ve velmi rozdílné kvalitě. Ještě před první světovou válkou se můžeme setkat s řadou prací, které si daly za cíl naučit italštině rychle. Jednou z nich je příručka Fr. Vymazala (1841–1917) „Čech s Vlachem rozmlouvají“, která byla určena „na vycvičenou těm, kdo vlašsky již trochu znají“. Navazovala na publikaci „Vlašsky snadno a rychle“, jež vyšla v Praze roku 1902, 1906, 1915 a páté vydání, svědčící o její oblibě ještě zнову roku 1918. Týž vydal ještě „Italiánsky (vlašsky) v praktických větech“, Praha 1919. Vymazal byl propagátorem stručných příruček.

Na lingvistickém základě byla postavena „Praktická mluvnice italská na základě latiny“ od Karla Skály-Rochera, vydaná v roce 1921 Jednotou československých filologů (435 stran). Ve dvacátých letech vyšla učebnice italštiny od Františka Prause (1923), která nabízela kompletní metodický jazykový kurz, slovníček a gramatický přehled. Jiného typu byla učebnice brněnského profesora J. Jiráčka, vydaná ve třech svazcích (1921, 1923 a 1927). Učebnice byly odstupňovány podle vyspělosti žáka. Zájem o italštinu uspokojovala též „Učebnice jazyka vlašského (italského)“ Gustava Žďárského z roku 1922, vydaná v Praze, která měla charakter konverzační příručky. Na jazykovědné bázi byly publikovány učebnice A. Švehly, z nichž italská verze vyšla v roce 1928 vypracovaná zábavnou metodou „Italsky v 1000 slovech“ Janem Schmidtem.

Pocházely převážně z pera českých nebo slovenských autorů, obvykle středoškolských profesorů, ale není výjimkou ani autor italský, např. D'Alfonso Nicolo („Italsky“. Praha 1911, 1915 a 1940 vyd. *Circolo italiano* u Řivnáče, Italštinu pro samouky. *Metoda dra d'Alfonso*“, 4. vyd. 1939, Praha). Druhým italským autorem byl Gio-

vanni Riccoboni příručkou „Čech mezi Italy.“ Oblíbenou učebnicí bylo „Italsky od A do Z“ od lékaře Otakara Růžičky, jenž působil při Ústavu italské kultury v Praze. Vyšla v edici Velká brána jazyků v roce 1941 s předmluvou italského slavisty Lo Gatta, který ocenil, jak autor překonal rozdíl slovanských a románských jazyků. Vyšla opět ještě v Orbisu po válce.

PhDr. Irena Bukačová
(pokračování)

- ¹ Mensingerovy práce uvádí Soupis rukopisů knihovny Národního muzea – pod sign III A 7 najdeme Jmenný slovník o 41 stránkách, formátu 23 x 37 cm, pod sign. III A 27 pak jeho mluvnicki, kterou zamýšlel vydat v Miláně a k níž jsou připojeny „potřebné, užitečné a snadné rozprávky českovlašské Karla Týnského (Mensigera). Rukopis datovaný rokem 1848 má rozsah 65 stran. Vícejazyčný slovník pod sign. V B 6 je „spořádán věcně“ a má rozsah 220 stran. Všechny rukopisy daroval roku 1877 do Národního muzea J. Rott. O Mensingerových jazykových pokusech a dalších osudech též Cronia, La conoscenza, str. 425–426.
- ² H. Jarník, Un decennio di lavoro cecoslovacco nel campo della linguistica italiana 1918–1928, Rivista II, sv.1–2, str. 108–110.
- ³ Musafia Adolf (1835–1905), Mluvnice jazyka vlášského v pravidlech a příkladech. Praha 1885. Další vydání pro české školy vzdělal dr. Jan Herzer. Vyd. Štorch a syn, Praha 1906, rozsah 283 stran. Nové vydání opravené Františkem Poverem vyšlo 1913, 4. vyd. 1920.
- ⁴ V 70. letech 19. století působil na ještě dvoj- jazyčné filozofické fakultě jako lektor italštiny Romeo Vielmetti, tlumočnick zemského soudu v Praze, který od zimního semestru 1882/83 přešel na německou univerzitu, kde zůstal ještě přes dvacet let. Tam za ním po rozdělení univerzity přicházeli i čeští studenti, kteří zatím postrádali italského lektora. Podrobněji Marie Šternberková, Praktická výuka románských jazyků na české univerzitě v Praze do konce první světové války, AUC HUCP 2002 tomus XLII, fasc.1–2, str. 85–103.

Kurzy italštiny Společnosti v 1. pololetí 2006–2007

Pražská pobočka pokračuje 16. ročníkem v pořádání kurzů pro začátečníky a v několika stupních pro pokročilé včetně kurzů opakovacích a konverzačních. Vyučují italští lektori se znalostí češtiny a čeští lektori, všichni s příslušnou odbornou kvalifikací, podle učebnice „Italština“ autorek Bahniková, Benešová, Ehrenbergerová, vydané nakladatelstvím LEDA v r. 2001 a později. V kurzech pro nejpokročilejší podle předešlého vydání. Kurzy jsou organizovány v každém pololetí v rozsahu 15 týdnů po jedné vyučovací dvouhodině, denně mimo pátek od 16.00 nebo od 17.45.

První pololetí začíná v pondělí 2. 10. až čtvrtek 5. 10. 2006 v Malostranské základní škole, Josefská 5, Praha 1.

Zápisy se konají denně mimo pátek od 16,00 do 18,00 hod. v 1. poschodí uvedené školy.

Pololetní kurzovné se platí při zápisu v hotovosti ve výši 2.200 Kč. Studenti, důchodci a naši členové se slevou 100 Kč. Při úhradě kurzovného na celý školní rok je poskytována všem účastníkům sleva 200 Kč. Každý dosavadní účastník našich kurzů, který k zápisu přivede nového účastníka, získá další slevu ve výši 200 Kč.

Další informace na tel. 235 362 939 a na www.sweb.cz/prateleitalie.

Olomoucká pobočka zahájí 2. 10. čtyři celoroční kurzy v přednáškovém sále Dominikánského kláštera, Slovanská 14, Olomouc, kde se konala i informační schůzka zájemců v pondělí 25. 9. v 17.00 hod. Rozsah celoročních kurzů 25 týdnů po jedné vyučovací dvouhodině.

Celoroční kurzovné 2.200 Kč. Bližší informace Dr. Kvido Sandroni, tel.: 605 544 321.

Typy kurzů a termíny:

- začátečníci – pondělí 16.00–17.30 a čtvrtek 17.30–19.00
- mírně pokročilí – pondělí 17.30–19.00
- pokročilí – čtvrtek 16.00–17.30

ROZVRH kurzů pražské pobočky v 1. pololetí 2006–2007

Označení kurzu	Stupeň	Den	Hodina	Učitel	Zahájení	Začíná se lekcí č.
Z 1	úplní začátečníci	po	17.45–19.15	Renata Skoupá	2. 10.	1
Z 2	úplní začátečníci	čt	16.00–17.30	Nikola Paggio	5. 10.	1
Z 3	úplní začátečníci	čt	17.45–19.15	Gabriela Kotrčová	5. 10.	1
Z 4	úplní začátečníci	út	16.00–17.30	Nikola Paggio	3. 10.	1
ZP 1	pokrač. začátečníci	po	16.00–17.30	Mgr. Jiří Špaček	2. 10.	6
ZP 2	pokrač. začátečníci	po	17.45–19.15	Mgr. Jiří Špaček	2. 10.	6
MP 1	mírně pokročilí	po	17.45–19.15	Dr. Fabio Ripamonti	2. 10.	10
MP 2	mírně pokročilí	st	16.00–17.30	Dr. Ivana Švagrová	4. 10.	11
MP 3	mírně pokročilí	st	16.00–17.30	Mgr. Jiřka Michalčíková	4. 10.	15
MP 4	mírně pokročilí	čt	16.00–17.30	Gabriela Kotrčová	5. 10.	15
SP 1	středně pokročilí	st	17.45–19.15	Dr. Ivana Švagrová	4. 10.	18
SP 2	středně pokročilí	po	16.00–17.30	Renata Skoupá	2. 10.	19
SP 3	středně pokročilí	út	17.45–19.15	Roberto Alquati	3. 10.	19
P 1	pokročilí	st	17.45–19.15	Mgr. Jiřka Michalčíková	4. 10.	31
P 2	pokročilí	čt	17.45–19.15	Roberto Alquati	5. 10.	37
OK 1	opakování a konverzace	st	16.30–18.00	Prof. Sylva Hamplová	4. 10.	
OK 2	opakování a konverzace	út	17.45–19.15	Dr. Fabio Ripamonti	3. 10.	

Ing. Josef Kukač

Plzeňská pobočka otevře kurz pro mírně pokročilé, a bude-li dosti zájemců i kurz pro začátečníky, oba pod vedením Hedviky Šantorové, a kurz pro středně pokročilé pod vedením Mgr. Kateřiny Štrnadové, u které lze získat na tel. č. 724 958 575 další podrobnosti.

Případné upřesnění rozvrhu kurzů zveřejníme na našich webových stránkách.

Jazykový koutek

Pokračování českých přísloví a jejich italských protějšků ze života domácí drůbeže. Nejčastěji se týkají slepice, která metaforicky zobrazuje ženu v domácnosti; asociace s vejcem, symbolem nového života a důležitým prvkem výživy, jí pomáhá znovu získat zaslouženou pozornost. Kohout naopak představuje mužskou nadvládu, a to i ve vztahu sexuálním.

I černá slepice bílá vejce nese. = (it) Anche la gallina nera fa le uova bianche.

Čím starší slepička, tím lepší polívčička. (it) Gallina vecchia fa buon brodo.

Ani slepice / kuře darmo nehrabe. (it) Gallina che razzola, lasciala razzolare.

Slepice orla nevysedí. (it) D'aquila non nasce colomba.

Na Nový rok o slepičí krok, na Tři krále o skok dále, na Hromnice o hodinu více (přibývá dne). (it) San Giuliano: (il di cresce) un passo di cane. A san Sebastiano cresce un'ora a mano a mano.

Dobry kohout neztloustne. (it) Un buon becco è sempre magro e secco.

Dva kohouti na jednom smetišti nesrovnají se. (it) Due galli in un pollaio non van d'accordo.

I kohout na svém smetišti nejraději kokrhá. (it) Il gallo è re del pollaio.

Nešťastný taký dům bývá (ten dům neprosplívá), kde kohout mlčí a slepice zpívá. (it) Male alla casa dove canta la gallina: presto va in rovina. (it) Quando il gallo canta da gallina, la casa va in rovina; quando la gallina canta da gallo, la casa va a cavallo.

Literatura:

Franceschi Temistocle – Cervini Claudia: *Atlante paremiologico italiano. Questionario. Edizioni dell'Orso, Alessandria 2000.*

Lapucci Carlo: *Il Dizionario dei proverbi italiani*. Le Monnier, Firenze 2006.

Wotkeová Zuzana: *Paremiologia sempre attuale nell'insegnamento delle lingue*. Odborný jazyk na vysokých školách. Česká zemědělská univerzita v Praze, Katedra jazyků Provozně ekonomické fakulty, Praha, 2006, s. 187–189.

PhDr. Zuzana Wotkeová

Pro Vaši informaci

- Jmenování nového velvyslance České republiky v Římě. Italské Ministerstvo zahraničí v pátek 1. 9. sdělilo, že **Prezident Italské republiky Giorgio Napolitano vyjádřil souhlas s akreditací RNDr. Vladimíra Zavázala, CSc., do funkce velvyslance České republiky v Itálii**. Nový velvyslanec tak nahradí dosavadního velvyslance Libora Sečku, který vede české diplomatické zastoupení v Římě od r. 2002.

Vladimír Zavázal se narodil v Praze, vystudoval obor fyzika a matematika, je mu 53 let. Kariéru na Ministerstvu zahraničí zahájil v r. 1993 jako poradce tehdejšího ministra Josefa Zielence. V letech 1997–2002 byl velvyslancem v Řecku, poté (2002–2004) převzal v Černínském paláci funkci generálního sekretáře, od 19. 5. 2004 se stal státní tajemníkem MZV.

- **V pondělí 9. října se pražskému publiku představí 3 vynikající studenti neapolské hudební konzervatoře** S. Pietro a Majella: klavírista, saxofonista a harfenistka pod vedením prof. Renaty Maione. Na programu díla F. Chopina, F. Liszta, G. Gershwin a dalších.

Koncert se koná v Komorním sále Pražské konzervatoře, Valdštejská 14, Praha 1, 1. patro v 18.30 hod. Tento koncert navazuje na účinkování studentů Pražské konzervatoře v Itálii (Konzervatoř Neapol a Řím) v květnu t.r. Prof. Radomír Melmuka

- **Přednáška místopředsedy Společnosti Jiřího Holuba „K aktuálnímu dění v Itálii od června t.r. se koná ve čtvrtek 23. listopadu v 18.00 hod. v učebně č. 24 v I. posch. Ma-**

lostranské Základní školy v Josefské ul. č. 5 v Praze 1.

- Za velké účasti zájemců se dne 13. 9. v Rousínově konal seminář „Domenico Martinelli-Tvář genia barokní architektury (Od barokního umění k vzájemnému poznání)“.
- Od založení Společnosti se přihlásilo 2056 členů. Bohužel ne všichni plnili základní členskou povinnost podporovat její činnost placením členských příspěvků. Těm členům, kteří nereagovali ani po písemné připomínce bylo ukončeno zasílání Zpravodaje. Byli jsme nuceni ukončit jeho zasílání i těm členům, kteří se přestěhovali, aniž nám oznámili změnu adresy a jejich Zpravodaj se nám vrátil s poznámkou „adresát se odstěhoval bez udání nové adresy“.
- **Těm, kteří dosud neuhradili příspěvek na r. 2006** a již nemohou najít peněžní poukázku, připomínáme, že mohou svůj příspěvek v dobrovolné výši uhradit převodním příkazem na náš účet č. **1937698369/0800**. Uvedením variabilního symbolu, který je tožný s číslem na adresním štítku na obalu Zpravodaje i s číslem na členském průkazu nám usnadníte identifikaci Vašeho příspěvku. Pro Vaši orientaci uvádíme, že studenti a důchodci mají stanovenou minimální výši 100 Kč, které kryjí náklady na výrobu a zasílání Zpravodaje. U ostatních jsme v minulých letech dosáhli průměru cca 200 Kč.

Redakční poznámka

V minulém čísle ohlášený článek Jiřího Wolfa a Hany Staré „Duchovní obsah štafetového běhu Praha-Řím-Orvieto“ jsme nahradili článkem Giovanini Usaie: Štafetový běžecký závod „Praha-Orvieto Corpus Domini“. Články: Dr. Libuše Rektorové „Umbrie I. část seriálu o italských regionech“, Mgr. Milady Jonášové: „Italské operní árie na svatovítském kůru v éře Sehlingové“, Dr. Kláry Polednové: „Italští migranti, Giovanni Scalabrini a já“ a Dr. Ireny Bukačové: „Knihy a lidé. Knihy italských autorů vydané v českých překladech“, budou zveřejněny v příštích číslech.

OBSAH 3. ČÍSLA XI. ROČNÍKU ZPRAVODAJE

Míla Smetáčková: Sto let od narození Dr. Václava Smetáčka	str. 1
Dagmar Koutná: Evropský projekt vzdělávání v cestovním ruchu	str. 4
Irena Bukačová: Alessandro Catalano: „Kardinál Harrach aneb boj o svědomí v českých zemích po třicetileté válce“ (dokončení recenze)	str. 4
Cyril Kříž: Maršál Radecký, potlačovatel italských osvobozovacích snah	str. 5
Cyril Kříž: Styky Benátska s českými zeměmi (pokračování)	str. 7
Jaromíra Žáčková: Spolupráce mezi italskými a českými pedagogy	str. 9
Eliška Škrobová: Italský sbor Coro Delphum v Rousínově	str. 10
Eliška Škrobová: Prázdninový camp pro děti „World champions“ v Itálii	str. 10
Giovanni Usai: Štafetový běžecký závod „Praha Orvieto Corpus Domini 2006“	str. 11
Irena Bukačová: Italský jazyk a literatura v českých učebnicích, slovnících a příručkách (pokračování)	str. 11
Josef Kukač: Kurzy italštiny Společnosti v 1. pololetí 2006–2007	str. 13
Zuzana Wotkeová: Jazykový koutek	str. 14
Pro Vaši informaci	str. 15
Redakční poznámka	str. 15

Na autorské a redakční přípravě tohoto čísla se podíleli

Irena Bukačová, Dagmar Koutná, Cyril Kříž, Josef Kukač, Radomír Melmuka, Rostislav Pietropaolo, Eliška Škrobová, Giovanni Usai, Zuzana Wotkeová, Jaromíra Žáčková

Technická spolupráce

Jaroslava Lišková, Zdeněk Sladký

Z obsahu příštího čísla

Irena Bukačová: Italský jazyk a literatura v českých učebnicích, slovnících a příručkách
Milada Jonášová: Italské operní árie na svatovítském kůru v ěře Sehlingově
Cyril Kříž: Maršál Radecký: Potlačovatel italských osvobozovacích snah (pokračování)
Cyril Kříž: Styky Benátska s českými zeměmi (dokončení)
Klára Polednová: Italští migranti. Giovanni Scalabrini a já.
Libuše Rektorová: Umbrie, I. část seriálu o italských regionech

ZPRAVODAJ SPOLEČNOSTI PŘÁTEL ITÁLIE

zapsán v evidenci periodického tisku pod číslem MK ČR E 14783

S příspěvkem Odboru kulturních a krajauských vztahů MZV ČR vydává:

Společnost přátel Itálie, občanské sdružení, IČ: 00564842

Adresa redakce: Brixihó 21, 162 00 Praha 6, tel./fax: 235 362 939

Internet: www.sweb.cz/prateleitalie

E-mail: prateleitalie@seznam.cz

Odpovědný redaktor: Rostislav Pietropaolo

Náklad: 700 výtisků, 4x ročně

Sazba a tisk: Firma KELOC PC, spol. s r.o., náměstí SNP 32, 613 00 Brno

Uzávěrka tohoto čísla: 20. září 2006